

KOMMUNALØKONOMISK SVERMANALYSE · REVIDERTE 2025-TALL · 16.06.2026

Bømlo kommune

Den nøkterne øykommunen på ROBEK-terskelen

Behovskorrigert KOSTRA-analyse av ein nøktern øy- og industrikommune utan finansielle puter, som med sjølvpålagd gjeldsdisiplin og auka eigedomsskatt prøver å unngå ROBEK — men der fleire år med svak drift har tært ned bufferen. Pleie og omsorg held seg under behov ikkje av rikeleg råd, men av underdekning. Det store funnet: det er *drifta*, ikkje gjelda, som driv kommunen mot ROBEK-registrering våren 2026.

–0,4 %

netto driftsresultat 2025 — negativt; konsistent med at kommunen truleg vert ROBEK-registrert våren 2026 (kap. 4)

1,7 %

disposisjonsfond — bufferen er tært ned mot eige måltal på 10–15 %; soliditeten er driftsbåren-svak (kap. 4)

–16,5 mill

pleie og omsorg under behovsnivå (2025) — underdekning under press, ikkje ferdig villet effektivisering (kap. 2)

74,8 %

netto lånegjeld — moderat, halden i sjakk av sjølvpålagd «handlingsregel»; gjelda er ikkje hovudproblemet (kap. 4)

Hovudår 2025 (reviderte KOSTRA-tal, kommunekonsern); 2024 som samanlikning. Kommunenr 4613 (Vestland), ~13 000 innbyggjarar (folketal-nemnar 2025 = 12 531). SSB revidert 16.06.2026. Alle markeringar: **VISER** = tal med kjelde · **TOLKNING** = vurdering. Språkregel: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsing». Kommunen brukar nynorsk.

Samandrag for kommunestyret: nøktern øykommune utan buffer, på veg inn i ROBEK

VISER Bømlo har i 2025 eit **negativt netto driftsresultat (–0,4 %)** og eit nær tømt **disposisjonsfond (1,7 %)** mot eige måltal på 10–15 %. Behovskorrigert ligg **pleie og omsorg (–16,5 mill)** og **administrasjon (–14,3 mill) under behov**, medan kommunehelse (+16,6), grunnskule (+8,0), barnevern (+8,0) og barnehage (+6,6) ligg over. Sosial er nær behovsnivå (+0,4 mill). Netto lånegjeld er moderat (74,8 %), halden i sjakk av ein sjølvpålagd «handlingsregel».

TOLKNING Bømlo er ein nøktern øy- og industrikommune **utan finansielle puter** — ingen energifond, inga formue å lene seg på. Soliditeten er **driftsbåren-svak**: bufferen er tært ned av fleire år med svak drift. Det store skiljet mot formuande kommunar er todelt: Bømlo **aukar** eigedomsskatten (3,2→3,7 promille, ~12 mill) for å salde budsjettet i staden for å avstå han, og det er **drifta — ikkje gjelda — som driv mot ROBEK**. PLO under behov er underdekning under press (demensplan, NAV-rus, nattressurs og ergo-/fysioterapi står ufinansierte i 2026), ikkje ferdig villet effektivisering — men kommunen tek no **aktivt** ut effektiviseringspotensial gjennom «Tiltakspakke IV» (6–8 stillingar) og omfordeler frå oppvekst til ei veksande eldreomsorg.

2024 → 2025-utviklinga. Behovsbiletet er blitt *mildare* på fleire postar: pleie og omsorg gjekk frå –19,4 til –16,5 mill under behov, administrasjon frå –16,8 til –14,3. Over behov fell barnehage kraftig (frå +11,8 til +6,6) og barnevern noko (frå +10,2 til +8,0), medan kommunehelse aukar (frå +15,5 til +16,6). Mest dramatisk: sosial fell frå +6,3 til +0,4 mill — nær behovsnivå, som tyder at det ekstraordinære i 2024 (truleg integreringskostnader) er normalisert. 2025 er hovudåret; 2024 vert vist som samanlikning.

AVVIK MOT BEHOV, MILL KR/ÅR	PLO	GRUNNSK.	BARNEH.	KOM.HELSE	SOSIAL	BARNEV.	ADM.
2024 (revidert)	–19,4	+7,6	+11,8	+15,5	+6,3	+10,2	–16,8
2025 (revidert)	–16,5	+8,0	+6,6	+16,6	+0,4	+8,0	–14,3

Hovudbiletet i fem punkt

- Reelt på veg inn i ROBEK** (rekneskap våren 2026) — NDR –0,4 %, disp.fond 1,7 % mot måltal 10–15 %; soliditeten er driftsbåren-svak, ikkje finanssikra (kap. 4).
- Det er drifta, ikkje gjelda** — «handlingsregel» held netto lånegjeld moderat (74,8 %); tenestedrifta mot inntektene driv mot ROBEK (kap. 4).
- Eigedomsskatt opp, ikkje vekk** (3,2→3,7 promille, ~12 mill) — nødvendig saldering, motsett av formuande kommunar (kap. 5).
- PLO under behov er underdekning** — demensplan, NAV-rus, nattressurs og ergo/fysio står ufinansierte i 2026 (kap. 2).
- Kommunen tek aktivt ut effektiviseringspotensial** — «Tiltakspakke IV» kuttar 6–8 stillingar for å styrke helse og omsorg; demografisk omfordeling frå oppvekst til PLO er erkjent (kap. 5).

Det viktigaste skiljet i rapporten. Bømlo har ikkje primært eit utgiftsproblem på PLO — der drives tenestene under behov, og deler står til og med ufinansierte. Spørsmålet kommunestyret bør stille er todelt: **kvifor** ligg kommunehelse og oppvekst over behov (legevikar og historisk ressursbinding?), og **kor robust** er ein driftsøkonomi der disposisjonsfondet er 1,7 % og kommunen står på terskelen til ROBEK. Kommunen sjølv varslar ROBEK-registrering våren 2026.

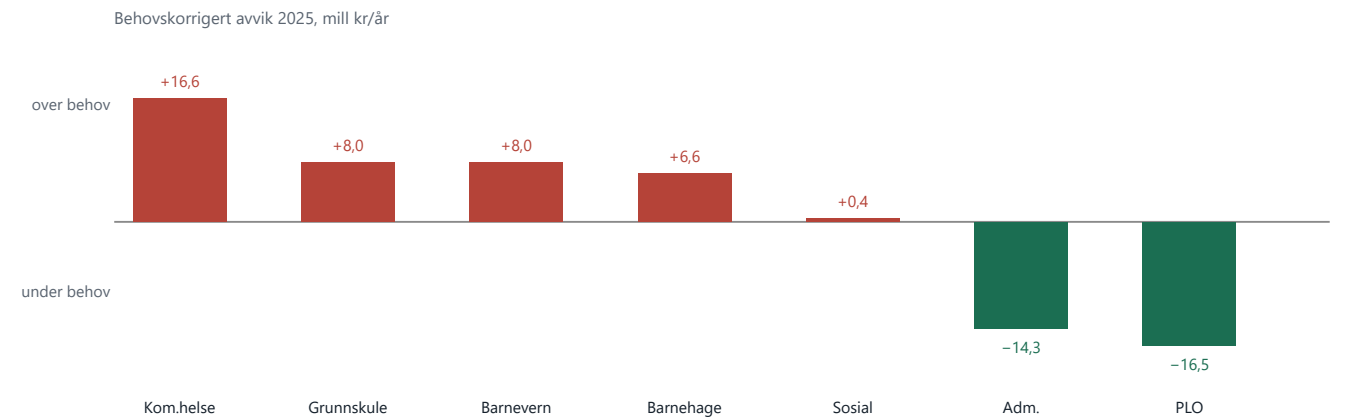
Samanlikningsgrunnlag for PLO-brutto: landssnitt PLO netto (Landet utan Oslo) 2024 27 195 → 2025 28 582. Behovskorrigerings mot Grønt hefte-kriteria. Kapittel 6 dokumenterer metode, kjelder og forbehold — medrekna avstemminga mot kommunens egne tal.

1 · Det behovskorrigerte biletet: PLO og administrasjon under behov, oppvekst og helse over

VISER Korrigert for utgiftsbehovet i inntektssystemet (Grønt hefte) deler Bømlo seg i to i 2025: pleie og omsorg og administrasjon ligg under behov, medan kommunehelse, oppvekst og barnevern ligg over. Sosial er praktisk talt på behovsnivå:

SEKTOR	AVVIK MILL 2025	KR/INNB 2025	AVVIK MILL 2024	RETNING
Kommunehelse	+16,6	+1 325	+15,5	over behov, aukande
Grunnskule	+8,0	+635	+7,6	over behov, stabilt
Barnevern	+8,0	+638	+10,2	over, fell noko
Barnehage	+6,6	+530	+11,8	over, fell kraftig
Sosial	+0,4	+35	+6,3	nær behovsnivå, normalisert
Administrasjon	-14,3	-1 141	-16,8	under behov
Pleie og omsorg	-16,5	-1 317	-19,4	under behov, mildare

2025 hovudår (reviderte tal, kommunekonsern); 2024 som samanlikning. Forventa = behovsindeks × landssnitt; negativt avvik = under behovsnivå. Folketal-nemnar 2025 = 12 531.

TOLKNING Mønsteret er typisk for ein liten kommune utan finansformue: dei to «interne» sektorane som kommunen styrer mest direkte — pleie og omsorg og administrasjon — er pressa under behov, medan kostnadsdrivarar kommunen i mindre grad styrer (legevikar i kommunehelse, interkommunalt barnevern) ligg over. At PLO og administrasjon ligg under behov er ikkje teikn på rikeleg råd; det er underdekning og smådriftspress. At oppvekst ligg over speglar historisk ressursbinding som kommunen no erkjenner må omfordelast mot ei veksande eldreomsorg. «Ostehøvel» er feil verktøy — han høvlar i sektorar (PLO, adm.) som alt ligg under behovsnivå.

To kvalitative forbehold til behovsbiletet. Drift under behov kan vere villet effektivitet eller underdekning. For Bømlo peikar det kvalitative materialet mot underdekning: i 2026-budsjettet står demensplan, NAV-rus, nattressurs og ergo-/fysioterapi ufinansierte, og heimetenesta styrkast med berre ~1 årsverk (kap. 2). For administrasjonen er nivået under behov forenleg med ein liten, nøktern

organisasjon — men forvaltningsrevisjonen av Meling skule (2021) påviste manglande skriftleg risikovurdering og tidleg kostnadsoversikt, eit teikn på at økonomistyringa har hatt svake punkt (kap. 6).

2 · Pleie og omsorg: under behov — underdekning under press, ikkje ferdig effektivisert

VISER Bømløs PLO-brutto er **34 854 kr/innb** i 2025. Behovskorrigert ligg PLO **16,5 mill under behov** (– 1 317 kr/innb), opp frå –19,4 mill i 2024. Drill-down på funksjon og art:

PLO-STRUKTUR 2025	KR/INNB	ARTER / NØKKELTAL 2025	VERDI
SUM PLO brutto	34 854	Lønn, kr/innb	30 538
— Institusjon (253+261)	14 170	Kjøp frå private, kr/innb	985
— Heimebaserte (254+257+258)	18 648	Refusjon ressurskrevjande, kr/innb	4 923
herav heimeteneste (257)	10 591	Brutto per institusjonsplass, kr	1 902 051
		Andel 80+ langtidsopphald	9,3 %

Landssnitt PLO netto (Landet utan Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582. Folketal-nemnar 2025 = 12 531.

TOLKNING To trekk peikar seg ut. For det fyrste er PLO **lønns- og heimetenestetung**: lønn åleine er 30 538 kr/innb (lågt privat kjøp, berre 985), og heimebaserte tenester (18 648) er større enn institusjon (14 170), med funksjon 257 åleine på 10 591. For det andre dempar refusjonen for ressurskrevjande brukarar (4 923 kr/innb) netto monaleg. Eit drifts- og einingskostnadspotensial kan finnast i bemanningsmiksen, men golvet er forsvarlegheitskravet — og at sentrale fagleg tilrådde tiltak alt står *ufinansierte*, tyder på at PLO ikkje er «ferdig effektivt nedstyrt», men driven under behov av manglande midlar.

Underdekning mot eige planverk (budsjett 2026–2029). Kommunen lét fleire fagleg tilrådde tiltak stå ufinansierte: **demensplan** (i tråd med tilråding frå faggruppe), **ressurs i NAV** for oppfølging av personar med rusutfordringar, **nattressurs** ved Teiglanshagen og BBH/KOR, **ergo-/fysioterapi** og styrking av førebygging/rehabilitering/tidleg innsats. Heimetenesta får styrking på berre «om lag eitt årsverk». Dette er underdekning under press, ikkje villet sparing. Eit statleg tilsyn frå Statsforvaltaren i 2021 fann dessutan **to lovbrøt** i tenester til utviklingshemma (manglande dokumentasjon av personleg assistanse + manglande opplæring) — det klaraste statlege avviket funne, og det treffer nettopp HSO-området. (Forbehold: sjukefråvær per sektor er ikkje tallfesta i grunnlaget, kun samla 6,6 % per VISER — sjå kap. 6.)

3 · Kvifor kommunehelse, barnevern og oppvekst ligg over behov

VISER Fire sektorar ligg over behov i 2025: kommunehelse (+16,6 mill), grunnskule (+8,0), barnevern (+8,0) og barnehage (+6,6). Sosial fall frå +6,3 (2024) til +0,4 mill (2025) — nær behovsnivå.

TOLKNING Forklaringane peikar i ulike retningar, men felles for dei tunge avvika er at kostnadsdrivaren i stor grad ligg utanfor det kommunen styrer direkte:

1. **Kommunehelse (+16,6 mill) — dyr legeteneste.** «Rekruttering av fastlegar er framleis utfordrande», og budsjetttrisikolista nemner eksplisitt «Legesituasjonen (vikarkostnad)». Dyr vikarbruk i legetenesta og auka ramme til interkommunal legevakt i 2026 er ei truleg forklaring på det høge nivået over behov.
2. **Barnevern (+8,0 mill) — interkommunal teneste.** Bømlo kjøper barnevern frå Sunnhordland interkommunale barnevernsteneste (SIB). Forvaltningsrevisjonen «Tidleg innsats» (Deloitte, feb. 2023) fann at SIB «ikkje alltid har kapasitet» til å delta i det førebyggjande arbeidet. Kjøp av interkommunal teneste + tiltakskostnader er ein plausibel del av forklaringa; «Barnevern (tiltak)» står eksplisitt på risikolista.
3. **Oppvekst (grunnskule +8,0; barnehage +6,6) — historisk ressursbinding.** Ressursane er historisk bundne i oppvekst, og kommunen erkjenner at desse må omfordelast mot PLO framover. At barnehage fell frå +11,8 (2024) til +6,6 mill (2025) tyder på at omstillinga alt er i gang.

Sosial — normalisert, ikkje kutta. Sosial fall frå +6,3 til +0,4 mill — nær behovsnivå.

«Ressurskrevjande brukarar» og «integrering og sosialhjelp» står på risikolista, og fallet tyder på at det ekstraordinære i 2024 (truleg flyktning-/integreringskostnader) er normalisert, ikkje at kommunen har kutta ein rettighetsbasert ytelse. Det er ikkje funne nokon Bømlo-spesifikk tilsynsrapport for sosialtenesta (kap. 6).

LAG 1 Golvet på kommunehelse er forsvarleg legedekning. Når avviket over behov i hovudsak skuldast dyr vikarbruk fordi fastlegar er vanskelege å rekruttere, ligg ikkje effektiviseringspotensialet i å kutte legetenesta, men i å redusere vikaravhengigheita gjennom rekruttering og interkommunalt samarbeid — der kommunen faktisk har handlingsrom.

Kvifor dette er eit hovudfunn. I ein kommune som driv PLO og administrasjon under behov, er det dei «eksterne» kostnadsdrivarane (legevikar, interkommunalt barnevern) som ligg over behov. Tolkninga er at avvika i stor grad er *strukturelle* (rekrutteringsvanskar, interkommunale avtalar) snarare enn lokal romsleg prioritering — og at dei i liten grad lèt seg reversere med eit reint budsjettvedtak.

4 · Finans: det er drifta, ikkje gjelda, som driv mot ROBEK

% AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER	2025	REFERANSE / KOMMENTAR
Netto driftsresultat	-0,4	negativt; under TBU-anbefaling 1,75 og eige mål > 1,75
Disposisjonsfond	1,7	nær tømt; mot eige måltal 10–15 %
Netto lånegjeld	74,8	moderat; halden i sjakk av «handlingsregel» (≈ kommunens 72,1 %)
Sjukefråvær (legemeldt, samla)	6,6 %	under landssnitt 7,7 %

Reviderte tal (KOSTRA, kommunekonsern). Ingen energifond eller finansformue å lene seg på.

ROBEK-terskelen — det viktigaste finastalet. Kommunedirektøren varslar at Bømlo truleg vert ROBEK-registrert **etter handsaming av rekneskapen våren 2026**. Det er konsistent med VISER: NDR -0,4 % og disposisjonsfond berre 1,7 % mot eige måltal 10–15 %. Soliditeten er **driftsbåren-svak, ikkje finanssikra**: ingen energifond, bufferen er tært ned av fleire år med svak drift. *Avstemming*: kommunens eigen haustprognose 2025 var svakt positiv (+7,7 mill, mot krav 12,3 mill for å unngå ROBEK), men VISER -0,4 % er fasit — skilnaden skuldast periode (haustprognose vs. endeleg rekneskap) og premieavvik. Disposisjonsfond «135,1 mill» i budsjettet er måltal/plan, ikkje faktisk fond; VISER 1,7 % er faktisk nivå.

VISER Netto lånegjeld er **74,8 %** — moderat. Kommunen har ein vedteken «handlingsregel»: han «tar ikkje opp meir gjeld enn me betalar i avdrag», og lån som skal dekkast av frie inntekter skal vere under 85 % (faktisk 72,1 % i 2026-budsjettet). VISER 74,8 % ≈ kommunens 72,1 % (små skilnader skuldast ulik definisjon, VAR/ sjølvkost o.l.).

TOLKNING Konklusjonen er klar: **det er drifta — for høge tenesteutgifter mot inntektene — ikkje investeringsgjelda, som driv Bømlo mot ROBEK**. Den sjølvpålagde gjeldsdisiplinen forklarar kvifor gjeldssida ikkje er hovudproblemet. Utan finansformue i bakhand finst det inga støytpote: to svake driftsår til ville utløyse ROBEK-registrering med statleg kontroll av låneopptak og budsjettvedtak. Det relativt låge sjukefråveret (6,6 %, under landssnittet) tyder samtidig at innsparingspotensialet ikkje primært ligg i fråværsdriven vikarbruk.

Den ærlege lesinga. Bømlo er ikkje ein kommune i finansiell krise på gjeldssida — gjelda er moderat og disiplinert. Men «1,7 % disposisjonsfond» og «-0,4 % netto driftsresultat» bør lesast saman: ein nøktern balanse utan buffer, der det er den løpande tenestedrifta mot inntektene som ikkje går i hop. Eigedomsskatte-auken og Tiltakspakke IV (kap. 5) er kommunens to grep for å snu dette før ROBEK utløyser ekstern styring.

5 · Handlingsrom: aktiv effektivisering, demografisk omfordeling og ein eigedomsskatt på veg opp

VISER Bømlo tek **aktivt ut effektiviseringspotensial**: «Tiltakspakke IV» skal « redusere med 6–8 stillingar for å styrke helse og omsorg», med fokus på kostnader, produktivitet og å «ta ned og redefinere stillingar». Samtidig slår budsjettpresentasjonen fast at «omfordeling av utgiftene frå oppvekst til helse og omsorg vil vere nødvendig framover» (færre i yrkesaktiv alder, fleire eldre).

TOLKNING At kommunen sjølv tek ned 6–8 stillingar er ein klar **indikasjon på effektiviseringspotensial** som kommunen vel å hente ut for å frigjere midlar til PLO/eldreomsorg — ikkje ostehøvel, men målretta omdisponering. Den demografiske omfordelinga frå oppvekst til PLO er den underliggjande drivaren bak at oppvekst i dag ligg over behov medan PLO held seg lågt: ressursane er historisk bundne i oppvekst og skal no flyttast. Dette er ei reell, men krevjande omstilling i ein kommune utan buffer å gå på.

Inntektssida: eigedomsskatt

	GREP	LAG	STATUS	FRIKSJON
I1	Eigedomsskatt — aukar 3,2→3,7 promille (2026–2027); nødvendig saldering, ~12 mill	Inntekt	vedteken auke	høg

VISER Motsett av formuande kommunar som vel bort eigedomsskatten av ideologi, går Bømlo bort frå tidlegare planar om å *redusere* han og foreslår i staden å **auke han frå 3,2 til 3,7 promille** (2026 og 2027), noko som «vil genere 12 millionar til nødvendige kommunale tenester». **TOLKNING** For Bømlo er eigedomsskatten ikkje ein luksus kommunen kan kvitte seg med, men ei **nødvendig saldering** for å unngå ROBEK. Det er eit politisk betent grep, men logisk det einaste reelle inntektsgrepet som matchar driftsubalansen utan å gå djupare i sektorar (PLO, adm.) som alt ligg under behov.

Handlingsromslogikken. Dei to «interne» sektorane (PLO, administrasjon) gir lite ytterlegare potensial utan kapasitetsrisiko — dei ligg alt under behov, og deler står ufinansierte. Det reelle valet står mellom (a) å hente ut effektiviseringspotensialet kommunen sjølv har peika på (Tiltakspakke IV, 6–8 stillingar) og omfordele frå oppvekst til PLO, og (b) å nytte inntektssida (eigedomsskatten opp ~12 mill). Bømlo gjer no *begge* — og må det, for utan finansformue finst det ingen tredje utveg før ROBEK utløyser ekstern styring.

6 · Metode, kvalitetssikring og forbehold

VISER / TOLKNING-skiljet

Gjennom heile rapporten skil vi **VISER** (tal med kilde) frå **TOLKNING** (vurdering). Dei behovskorrigererte avvika, PLO-drill-down, finansindikatorane og sjukefråveret er VISER. Forklaringa på sektorane over behov, vurderinga av om PLO-undernivået er villet effektivitet eller underdekning, og lesinga av ROBEK-risikoen er TOLKNING. Språkregelen er konsekvent: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsing».

Kjelder

- **SSB / KOSTRA** — reviderte 2025-tal, kommunekonsern (publisert 16.06.2026); behovskorrigererte avvik, PLO-funksjons- og artsdata, finansindikatorar, sjukefråvær.
- **Grønt hefte (KDD)** — utgiftsbehov/kostnadsnøklar for behovskorrigeringa.
- **Budsjett og økonomiplan 2026–2029** (presentasjon for kommunestyret 20.10.2025) — ROBEK-prognose, eigedomsskatt 3,2→3,7 promille, «handlingsregel» 72,1 %, Tiltakspakke IV, ufinansierte HSO-tiltak, risikoliste.
- **bømlo-nytt / radioh** — kommunedirektørens ROBEK-varsel (feb. 2025; «meldes inn i ROBEK i juni»).
- **Deloitte forvaltningsrevisjonar** — investering/Meling skule (sep. 2021: manglande skriftleg risikovurdering + tidleg kostnadsoversikt) og tidleg innsats for barn og unge (feb. 2023: SIB «ikkje alltid har kapasitet»).
- **Helsetilsynet / Statsforvaltaren** — tilsyn med tenester til utviklingshemma (2021: to lovbrøt, dokumentasjon + opplæring); ope DSB-brannavvik som må lukkast i 2026.

Forbehold (HULL — ærleg om kva som ikkje blei funne)

1. **Sektorvis meirforbruk 2024/2025 i kroner** er ikkje henta direkte — årsmeldingane ligg berre i Framsikt (JS-rendra) og bomlo-nytt sin rekneskapsomtale er bak betalingsmur. Bør hentast frå Framsikt-årsmeldingane eller rekneskapsaka.
2. **Sjukefråvær per sektor** er ikkje funne; VISER oppgjev kun samla legemeldt 6,6 % (under landssnitt 7,7 %). Ein forvaltningsrevisjon om sjukefråvær/nærvær lét seg ikkje lese (korrupt nedlasting).
3. **PLO-detaljnivå** (institusjon vs. heimebasert, vikar/overtid) er ikkje tilsynsdokumentert ut over utviklingshemming-tilsynet 2021. Ingen forvaltningsrevisjon spesifikt på pleie/omsorg eller sjukeheim funne.
4. **NAV/sosial-tilsyn** — ingen Bømlo-spesifikk tilsynsrapport funne for sosialtenesta.
5. **Presise PS-saksnummer** for ROBEK-/budsjettvedtak 2025–2026 er ikkje verifiserte mot elnnsyn (møtekalender delvis JS-basert).

Kva analysen medvite ikkje gjer. Han tilrår ikkje flat ostehøvel i sektorar som alt ligg under behov (kapasitetsrisiko, ikkje potensial), han les ikkje måltalet «135,1 mill» som faktisk disposisjonsfond (VISER 1,7 % er fasit), og han tolkar ikkje PLO-undernivået som rikeleg råd. Hovudfunna — at det er drifta, ikkje gjelda, som driv mot ROBEK, og at PLO under behov er underdekning under press medan kommunen aktivt tek ut effektiviseringspotensial — er rapportens viktigaste lesingar.

Kjelder: SSB/KOSTRA (reviderte 2025-tal, kommunekonsern, publisert 16.06.2026) · Grønt hefte 2025/2026 (KDD) · Bømlo kommunes budsjett og økonomiplan 2026–2029 · Deloitte forvaltningsrevisjonar (investering sep. 2021, tidleg innsats feb. 2023) · Helsetilsynet/Statsforvaltaren (tilsyn utviklingshemma 2021) · bomlo-nytt / radioh. Hovudår 2025; 2024 som samanlikning. Analysen følgjer VISER/TOLKNING-skiljet og språkregelen om «effektiviseringspotensial». Kommunen brukar nynorsk.